

Tisztelt Vendégeink!

Bíróságtörténeti a pillanat, hiszen a Magyar Igazságügyi Akadémián első alkalommal tartunk olyan rendezvénysorozatot, amely kiállítással, szakmai megbeszéléssel, konferenciával, könyvbemutatóval irányítja rá a figyelmet a bíróságtörténeti kutatásokra. Ahogyan Mezey Barna professzor úr is kiemelte, a rendezvénysorozat létrejöttét az az együttműködés is segítette, amely az Országos Bírósági Hivatal és a tudományegyetemek állam-és jogtudományi karai között fennáll. Juhász Andor egy 1924-ben megfogalmazott gondolatában a jogszolgáltatás legfőbb támaszának s egyúttal leghívebb barátjának tekintette a hazai tudományt s ennek körében különösen a jog- és államtudományt.

És hadd idézzem Juhász Andort a bíróságok történeti kutatásának kötelességéről is: *„A nemzetek történetében ugyanis nem a győzedelmes csatáknak az elveszítettekhez való kedvező aránya tesz döntő tanulságot az állammá tömörült nép életrevalóságáról és történelmi hivatásáról, mint inkább kultúrképességének elvitathatatlan bizonyítékai. Az igazságszolgáltatást érintő ilyen kultúresemények emlékezetének fenntartása pedig nem ugyan hivatali, de talán még annál is súlyosabb, tradicionális kötelessége a bírói karnak.”*

Kiállításunkkal próbálunk megfelelni a juhász andori elvárásnak, és nem titkolt célunk, hogy felkeltsük az érdeklődést, kedvet csiholjunk a további kutatásokhoz, kiállítások, bíróságtörténeti szakmai rendezvények szervezéséhez a bíróságokon. Bízunk benne, hogy az értekezletek, képzések komoly szakmai munkája után hasznos időtöltés lesz a kiállítás megtekintése is.

Engedjék meg, hogy mintegy tárlatvezetesként röviden összefoglaljam a kiállítás főbb tartalmi elemeit. A hagyományteremtő szándékkal megrendezésre kerülő bíróságtörténeti hét kiállítását az ebben az évben jelentős évfordulókhoz, napokhoz kapcsoltuk. Bár a bíróságtörténet szó hallatán elsősorban törvénykönyvek, peres iratok jutnak az eszünkbe, a kiállítótérbe lépve más kép tárul elénk. Minden témához kapcsolódóan a korszak történelmét bemutató, valamint fényképeket, térképeket tartalmazó roll up készült, a tárlókba pedig személyes tárgyak, levelek, dokumentumok, kiemelkedő szakirodalmi művek kerültek. Látható 1872-ből származó plakát, de makett, és épületdísz is.

Első tablónk összefoglalóan szól az Országos Bírósági Hivatal bíróságtörténeti kutatásokat támogató tevékenységéről, továbbá a kiállítás összefoglaló tartalmáról. Itt kaptak helyet a Ráth György pályázat révén megjelent kiadványok is, amelyekből egy-egy rövid részt kimásoltunk, lehetővé téve, hogy az érdeklődők ezeket magukkal vigyék és megismerkedjenek ezekkel a könyvekkel.

A kiállítás hat átfogó témára épül. Idén 145 éve – az első folyamodású bíróságok rendezéséről szóló 1871. évi XXXI. törvénycikk alapján 1872-ben – kezdték meg munkájukat mai járásbíróságaink elődei, 120 éve alkották meg az esküdtbíróságokról az 1897. évi XXXIII. törvénycikket, valamint a Bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikket életbe léptető 1897. évi XXXIV. törvénycikket. 110 éve alkotta meg az országgyűlés az 1907. évi XIII. törvénycikket az Országos Ráth György Múzeum létesítéséről. 120 éve született Barcsay László, a Berettyóújfalui Királyi Járásbíróság egykori elnöke és megemlékezünk Juhász Andor, egykori kúriai elnökről is, aki szeptember 17-én született.

A földszinti kiállító térben az első rész az Országos Ráth György Múzeum létesítésével, valamint Ráth György életének és munkásságának rövid bemutatásával foglalkozik. Itt kaptak helyet Ráth György munkái is. A második szekció Juhász Andor, a Kúria egykori elnöke emblemikus alakjának állít emléket. A tárlóban elhelyezett eredeti levélről és iratokról másolat készült, így lehetőségük lesz azok teljes tartalmát megismerni. Kiállításunk egyik legbecsesebb tárgya Juhász Andor írógépe egy kis enteriőrben kapott helyet. A harmadik részben két tabló az első folyamodású bíróságok felállításának tárgykörét öleli fel, ez a rész a polgári kori bírósági épületek változatos képeit is magában foglalja. Figyelmükbe ajánlom a tárlóban elhelyezett eredeti Wágner Gyula tervrajzot a Kecskeméti Törvényszék épületéről, valamint a Zalaegerszegi Törvényszék által rendelkezésünkre bocsátott 1872-ből származó plakát másolatot a Zala megyei járásbíróságokról. Ehhez a témához kapcsolódóan a kihelyezett monitoron a Debreceni Járásbíróság rekonstruált épületéről láthatnak képeket, valamint a multifunkciós teremben a Nyíregyházi Törvényszék bíróságtörténeti kisfilmjét nézhetik meg. A monitoron váltakozó képek között helyet kaptak Barcsay László fotóarchívumának egyes darabjai is, amelyek már a negyedik témához vezetnek át. Barcsay László bírósági elökként élte át a második világháború frontvonalát nemegyszer életét is kockáztatva a bíróság működésének fenntartásáért, sorsa azonban 1950-ben pecsételődött meg, amikor elbocsátása miatt napszámos munkára kényszerült. A fennmaradó dokumentumokból bontakozik ki előttünk élete, míg a tableten megjelenített fényképeivel a 20-as, 30-as évek Magyarországon tehetünk kirándulást. Az iratmásolatok révén itt is kézbe vehetjük a tárlóban eredetiben kiállított elbocsátó határozatot is. Kiállításunk a szeptember 15-ei, „A Bünvádi perrendtartás múltja és jelene” című konferenciának helyt adó második szinten folytatódik, ahol a tablókön a Bünvádi Perrendtartás megalkotásának folyamatát, valamint a dualizmus kori Magyarország esküdtbíráskodási rendszerét tanulmányozhatják az érdeklődők. Vámbéry Ruzstem írása és a Tolnai Világlapja hasábjain megjelent tudósítások alapján az esküdtbíráskodás gyakorlatába is bepillantunk, mert ahogyan Juhász Andor mondta: *„Tudjuk, hogy egy-egy valódi vagy költött Justizmord jobban érdekli a közönséget, mint az a sok százezer bölcsen és igazságosan megoldott pervita, melybe a bíró a tudásán felül belevitte szívét, lelkét is, hogy a fufang és képmutatás sűrű burkolatából kihámozza embertársának veszendő igazságát.”*

A tárlóban olyan ritkaságok kaptak helyet, mint a „Sárga könyv”, vagy a törvénykezés tárgyában 1861-ben tartott országbírói értekezés hiteles anyaga, melynek jegyzője Ráth György volt.

A 10 roll upot és mintegy 100 tárgyi emléket, dokumentumot, valamint bíróságtörténeti kötetet felvonultató kiállításra számos tárgy érkezett a Debreceni Járásbíróság, a Berettyóújfalui Járásbíróság és a Zalaegerszegi Törvényszék gyűjteményéből. A kiállítás a jogi egyetemek jogtörténeti tanszékei, az Országos Bírósági Hivatal Magyar Igazságügyi Akadémia, a Debreceni Törvényszék, a Kúria Tőry Gusztáv Szakkönyvtára, valamint a Fővárosi Törvényszék Könyvtára együttműködésével valósult meg. Külön köszönjük Bódiné Beliznai Kinga adjunktus asszony, valamint Mezey Barna, Révész T. Mihály és Stipta István professzor urak közreműködését és külön köszönet illeti Megyeri-Pálffy Zoltán adjunktus urat a kiállított roll upok tartalmának szerkesztési munkálataiért.

Reményeink szerint a kiállítás lezárását követően a tárlat anyaga mintegy vándorkiállításként az ország több bíróságán és tudományegyetemén lesz megtekinthető.

Köszönöm figyelmüket, a kiállítás megtekintéséhez tartalmas időtöltést kívánok!

Felhasznált irodalom:

JUHÁSZ Andor: *Beszédek*, Budapest, 1935. Országos Bírói és Ügyészi Egyesület